

## EDITORIAL

# Despre vorbitul în public \*

Andrei Pleșu

Una dintre cele mai perfide agresiuni împotriva semenilor noștri este proasta administrare a discursului public. Totul, în viața culturală curentă, e mai ușor de suportat decât oratoria incontinentă, verbiajul torențial, limbuția încântată de sine. Cunoscut foarte puțin oameni capabili să-și dozeze cuviincios exercițiile retorice. Cei mai mulți se lăfăie impudic în propriile panglici verbale, dinaintea unui public tot mai nerăbdător, exasperat, gata să fugă sau să se refugieze într-o igienică picoteală.

A ține discursuri prea lungi e simptomul unei boli complicate, greu de schițat în câteva rînduri. Mai întâi, e limpede că vorbitorul e fericit să se audă vorbind. Fie că, în viața zilnică, e nevorbit, fie că are o părere excelentă despre talentele sale, despre cuvintele și ideile de neprețuit care îi trec prin cap sau prin gură, insul cu pricina e, practic, de neoprit. Publicul asistă înmărmurit la un îndelung orgasm solitar, la o specie de nevindecabilă impudoare. Subiectul discursului devine neesențial, ca și bunăstarea ascultătorilor. Esențială este exaltarea de sine a celui care vorbește, sentimentul lui că are de spus lucruri decisive, că nici un preț nu e prea mare pentru cine vrea să se adape de la nețârmurile sale competențe. Viciul de primă instanță al ipochimenului locvace este impolitețea. Nu se gîndește nici o clipă dacă cei din sală mai au sau nu răbdare, dacă n-au obosit, dacă nu cumva mai au și alte treburi. Auditoriul e tratat, de fapt, ca o simplă masă de manevră; carne de tun anonimă, șeptel bun de jertfit. Mai grav e că vorbitorul ego-latru disprețuiește, fără să vrea, subiectul propriei perorații. Nu contează despre ce sau despre cine vorbește. Că tema e Shakespeare, Newton, doctrina corporatistă, sau flora sud-africană nu contează. Ceea ce contează e „expertul” de la pupitru, vasta lui pricepere, farmecul lui inegalabil, mărirea prezenței sale, fragedele lui trăiri și sentimente. În cele din urmă însă, cel lovit de această

patimă își dăunează deopotrivă sieși: devine antipatic, de nesuportat, nefrecventabil.

Există unele indicii de natură să avertizeze, încă de la început, asupra unui discurs lung. Vorbitorul începe, de pildă, cu un anunț grațios: „Voi fi scurt...” (Variantă: „E foarte greu să mai adaugi ceva după minunatele cuvinte ale antevorbitorului, așa că vă voi împărtăși, doar, câteva gînduri...”). De cîte ori aud o asemenea introducere intru în panică. Știu că nu mai e nimic de făcut, că, în numele acestei drăgălașe captatio, retorul va socoti că își poate permite orice (și oricît!). De menționat sînt și cîteva artificii de parcurs (admit că, la răstimpuri, le-am practicat eu însumi). Cînd discursul e deja răscopt și publicul așteaptă cu sufletul la gură adierea anticipativă a vreunei fraze de încheiere, oratorul își ia seama și spune: „un ultim cuvînt”, sau „încă două propoziții și voi încheia”, sau „aș mai avea doar o problemă de amintit, dacă mai suportați...” „Nu, nu mai suportăm!” – strigă mut cei din sală, dar își continuă, neputincioși, martirajul. Căci, de regulă, după astfel de fente șmechere, discursul continuă nestingherit.

Logoreea poate avea însă și alte explicații. Uneori, e damblaua colaterală a celor care stau prost cu situarea în timp: pur și simplu nu realizează cît vorbesc, pierd contactul cu ceasul, nu se pot acomoda la mecanica strictă a duratei. Alții sînt atît de absorbiți de subiectul de care se ocupă, încît uită de ei și de lume, își abandonează ascultătorii, nu mai percep situația concretă în care se află. Practic, monologhează somnambulic, în transă, atenți numai la desfășurarea completă și definitivă a argumentației proprii. Nu țin o conferință, ci scriu un capitol de carte, dacă nu toată cartea. Au un aer genialoid, ușor smintit. Oricum, pentru ei, ceilalți nu există decât ca pretext: o colecție de spectre pentru o vorbire spectrală...

O cauză frecventă a derapajului oratoric este confuzia, mai mult sau mai puțin conștientă, a genurilor. Mulți vorbitori nu fac nici o diferență între o intervenție la o masă rotundă, o lansare de carte cu patru-cinci prezentatori, o comunicare la un congres sau colocviu și o conferință propriu-zisă. Tendința generală e, la noi

\*Articol reprodus din "Dilema Veche", Nr. 427 / 19-25 aprilie 2012, cu încuviințarea autorului

mai mult decît în alte țări, unde disciplina expunerilor publice e mai severă, să faci din toate aceste genuri distincte unul singur: totul e construit după tipicul unei ample conferințe. E un mod de a dezavantaja pe toți cei care vorbesc după tine și de a-i ofensa, în fond, prin verbiajul tău prepotent. Despre public nu mai vorbesc. E, oricum, ultima roată la căruță.

Prin urmare – și ca să n-o lungesc eu însumi peste măsură – recomand tuturor conferențiarilor să facă din concizia expunerilor lor un inflexibil criteriu de eficiență. Sănătos este ca ascultătorul să plece din sală nesățul, ca oaspetele de la o masă îmbelșugată. Restul e indigestie...